

рина, холестерина липопротеїнов низкої щільності, холестерина липопротеїнов дуже низкої щільності, гомоцистеїна і індекса атерогенності по порівнянню з показателями контрольної групи ($p < 0,001$). У чоловіків з важкими постінсультними неврологічними порушеннями виявлені достовірно ($p < 0,001$) високі показателі індекса атерогенності ($3,39 \pm 0,23$ ммоль/л), холестерина липопротеїнов дуже низкої щільності ($0,46 \pm 0,2$ ммоль/л) і холестерина липопротеїнов низкої щільності ($4,21 \pm 0,3$ ммоль/л). Одинаково часто у чоловіків і жінок реєстрували значимі гіпергомоцистеїнемію ($18,56 \pm 2,1$) і ($16,2 \pm 2,0$) мкмоль/л; $p < 0,001$) при важкій ступені постінсультного дефекта.

Висновки. У пацієнтів, перенеслих ішемічний інсульт, встановлено достовірне збільшення кон-

центрації плазменного гомоцистеїна і холестерина липопротеїнов низкої щільності, холестерина липопротеїнов дуже низкої щільності, індекса атерогенності (по порівнянню з контролем), яке залежить від ступеня тяжкості неврологічного дефіциту в відновлювальному періоді, що має діагностичне значення. Більш виражені гіпергомоцистеїнемія і дисліпідемія відзначені у пацієнтів з важким неврологічним дефіцитом і наявністю комбінації факторів ризику ішемічного інсульту. У пацієнтів, перенеслих ішемічний інсульт, встановлено пряму кореляційну зв'язок між рівнем гомоцистеїна в крові і індексом атерогенності крові ($r = 0,97$; $p < 0,001$), а також вмістом холестерина липопротеїнов низкої щільності ($r = 0,85$; $p < 0,001$).

Ю. Л. НАЙДЬОНОВА

Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика МОЗ України, Київ

Особливості вегетативної дисфункції у хворих на ревматоїдний артрит

За сучасним уявленням, ревматоїдний артрит (РА) — системне аутоімунне захворювання сполучної тканини, яке характеризується симетричним ерозивним артритом (синовіїтом) і широким спектром позасуглобних (системних) виявів. Встановлено, що при РА часто (у майже 47 % випадків) спостерігається вегетативна дисфункція, порушення діяльності надсегментарних вегетативних структур та ураження периферичних вегетативних структур.

Мета — виявити ступінь вегетативних порушень у пацієнтів з РА залежно від тривалості захворювання.

Матеріали і методи. Проведено обстеження 30 осіб молодого і середнього віку, які хворіли на РА. Середній вік — ($48,4 \pm 10,8$) року. Пацієнтів було розподілено на дві групи: перша ($n = 14$) — з тривалістю захворювання до 10 років, друга ($n = 16$) — понад 10 років. Усім пацієнтам проведено клініко-невро-

логічне обстеження та визначення варіаційного ритму серця (ВРС).

Результати. Встановлено, що у пацієнтів 1-ї групи переважає помірне ураження парасимпатичного та симпатичного відділів вегетативної нервової системи, у пацієнтів 2-ї групи спостерігається тенденція до збільшення ступеня вираження ураження як симпатичного, так і парасимпатичного відділів вегетативної нервової системи.

Висновки. Виявлено різницю щодо ступеня вегетативних порушень у пацієнтів з РА залежно від тривалості захворювання. З огляду на поширеність захворювання, ураження переважно працездатної частини населення, системність і тяжкість перебігу патологічного процесу, доцільним є подальше вивчення ступеня змін вегетативної нервової системи залежно від тривалості захворювання.

М. І. НАУМОВА, М. О. ПРИСТУПЮК

Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, Київ

Активне виявлення периферичної сенсорної невропатії для профілактики виразок стопи у хворих на цукровий діабет 2 типу

Мета роботи — раннє виявлення сенсорних порушень у хворих на цукровий діабет (ЦД) 2 типу для профілактики синдрому діабетичної стопи (СДС) нейроішемічної форми, запобігання ампутаціям та збереження опорної функції кінцівки.

Матеріали і методи. Дослідження проведено на клінічних базах кафедр неврології та реабілітаційної медицини, хірургії № 2, у Київському міському клінічному ендокринологічному центрі. У період з 1 січня 2010 р. до 31 грудня 2013 р. обстежено 265 хворих на ЦД 2 типу. Діагноз невроішемічної форми СДС здій-

снювали за результатами дослідження периферичної чутливості та стану кровообігу в нижніх кінцівках. Для опитування використовували шкали неврологічної симптоматики — NSS (Neurological Symptoms Score) і TSS (Total Symptoms Score). Периферичну чутливість досліджували за допомогою монофіламента стандартизованого еквівалентно тиску 10 г/см^2 , больову чутливість — голкою Neuropen, температурну — термоциліндром Tip-term; вібраційну — градуйованим камертоном 128 Гц. Магістральний кровотік оцінювали за допомогою міні-еходоплера.

Результати. Опрацьовано результати обстежень та лікування 563 пацієнтів. У 200 осіб виявлено периферичну сенсорну поліневропатію, у 363 — також СДС нейроішемічної форми. Частка чоловіків — 45 %, жінок — 55 %. Середній вік чоловіків — $(65,00 \pm 0,20)$ року, жінок — $(70,00 \pm 0,22)$ року ($p < 0,001$). Пацієнтам зі стопою у стані ризику застосовували заходи для досягнення компенсації ЦД та корекції постави стопи.

Висновки. У хворих на ЦД 2 типу необхідно оцінити стан периферичної чутливості для виявлення ризику СДС. Одночасне дослідження периферичної гемодинаміки дає змогу диференціювати ішемічну форму СДС та призначити відповідні лікувальні заходи. Виявлення неврологічних порушень у хворих на ЦД 2 типу дає змогу запобігти ампутаціям та зберегти опорну функцію кінцівки.

Т. І. НЕГРИЧ, С. Я. КИРИЛЮК

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

Синдром втоми при розсіяному склерозі: патофізіологія та способи лікування

Мета роботи — дослідити особливості втоми у хворих на розсіяний склероз (РС), визначити роль антитіл, специфічних щодо гістону H_1 (гістон H_1 -АТ) у розвитку цього синдрому та вивчити ефективність фінголімоду при лікуванні втоми.

Матеріали і методи. Обстежено 65 пацієнтів з достовірним діагнозом РС згідно з критеріями Мак-Дональда (2010). Середній вік хворих — $(37,17 \pm 1,33)$ року, середня тривалість захворювання — $(7,83 \pm 0,97)$ року, ступінь інвалідації за шкалою EDSS — $(4,30 \pm 0,17)$ бала. До групи контролю залучено 20 практично здорових осіб відповідного віку і статі. Для оцінки вираженості синдрому втоми використовували шкалу оцінки вираженості втоми (FSS), модифіковану шкалу оцінки впливу втоми на різні сфери життєдіяльності хворих (MFIS) та описову шкалу оцінки втоми (FDS). У сироватці крові 55 хворих на РС за допомогою імуноензимного аналізу визначали вміст гістону H_1 -АТ. Вплив 12-місячного прийому фінголімоду на синдром втоми вивчено у 7 хворих на РС.

Результати. У 89,23 % хворих на РС відзначено втому різного ступеня вираженості, а в контрольній групі — втому легкого ступеня у 10 % опитаних ($p < 0,01$). Втому легкого ступеня виявили у 18,46 % обстежених, середнього — у 40 %, тяжкого — у 30,77 %. Середній бал за шкалою FSS становив $4,02 \pm 0,18$ проти $1,75 \pm 0,15$ у контрольній групі, за шкалою MFIS —

$33,74 \pm 1,82$ та $9,40 \pm 1,61$, за шкалою FDS — $9,75 \pm 0,76$ і $1,90 \pm 0,66$ ($p < 0,01$). Виявлено прямий кореляційний зв'язок між вираженістю втоми та вторинно-прогресивним перебігом РС, тяжким ступенем інвалідації (за FDS), шкалою EDSS, ураженням пірамідної системи і рівнем гістону H_1 -АТ у сироватці крові (за FDS і FSS), ураженням мозочкової системи (за MFIS, FSS) ($p < 0,05$). Для визначення ролі гістону H_1 -АТ у розвитку втоми хворих розподілили на три групи: з низьким рівнем антитіл ($0-0,199$ ум.од.), середнім ($0,2-0,399$ ум.од.) та високим ($\geq 0,4$ ум.од.). У групі хворих з високим рівнем антитіл до гістону H_1 відзначено достовірно більшу вираженість втоми за шкалами FSS та FDS порівняно з іншими групами хворих ($p < 0,05$). На тлі лікування фінголімодом спостерігали зменшення частки пацієнтів з тяжким ступенем вираженості втоми — із 42,9 % на початку лікування до 0 % через 12 міс ($p < 0,05$). У перші 6 міс прийому препарату зменшився рівень втоми при звичайних фізичних навантаженнях зі збереженням цього рівня протягом року ($p < 0,05$).

Висновки. У більшості хворих на РС реєстрували синдром втоми. У хворих на РС з високим рівнем гістону H_1 -АТ у сироватці крові синдром втоми траплявся частіше і був більш вираженим, ніж у хворих з нижчим рівнем антитіл. Застосування фінголімоду позитивно впливало на втому при РС.

Л. Б. ОРИНЧАК¹, Т. І. НЕГРИЧ²

¹ ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

² Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

Вивчення терапевтичного впливу внутрішньовенних імуноглобулінів у хворих на розсіяний склероз

Останніми роками внутрішньовенне введення імуноглобулінів застосовують у неврологічній практиці з метою лікування загострень і максимального подовження ремісій при ремітивному типі перебігу розсіяного склерозу (РС). Терапевтичний ефект зазначених препаратів полягає у протизапальній, протиінфекційній, імунорегуляторній та замісній дії.

Мета — визначити ефективність внутрішньовенного введення імуноглобулінів у хворих на РС як методу превентивної терапії.

Матеріали і методи. У період з грудня 2012 р. до грудня 2013 р. обстежено та проліковано 12 хворих із РС (11 жінок та 1 чоловік) з ремітивно-рецидивним типом перебігу у стадії ремісії (жителів м. Івано-Фран-